

Regionernas arbete med provtagning för covid-19

- Kvartalsrapport 3 2022
Enligt överenskommelse om överenskommelse avseende
testning för Covid-19

Sammanfattning

Regionerna har under tredje kvartalet 2022 fortsatt arbetet med att tillhandhålla en ändamålsenlig testning och smittspårning i hela landet. Arbetet har utgått från de rekommendationer som Folkhälsomyndigheten beslutat.

Från och med den 1 april 2022 klassas inte covid-19 längre som varken samhällsfarlig eller allmänfarlig sjukdom. Covid-19 är dock fortsatt anmälningspliktig. Folkhälsomyndigheten har därtill beslutat att sjukdomen även framöver ska smittspåras i verksamheter som vårdar eller har omsorg om personer med en hög risk att bli allvarligt sjuka av covid-19. Regionerna beskriver i sin rapportering för det senaste kvartalet att testning och smittspårning fungerar bra.

Vecka 37 testades ca 25 700 individer med PCR-testning. Under kvartal 3 2022 har antalet tagna covid-19 PCR -test legat inom intervallet 21 000 test som lägst och 27 000 som högst. Av de som testade sig vecka 37 rapporterades 4 982 positiva för covid-19 i Sverige¹. För perioden vecka 33 till vecka 36 genomfördes ca 42 600 antigenester². Vecka 37 rapporterades ca 9000 tagna antigenester.

Folkhälsomyndighetens uppdrag att säkerställa nationell testkapacitet för storskalig testning avslutades efter kvartal 1 2022 och har därefter övergått till beredskapsuppdrag. Myndigheten tar dock även fortsättningsvis fram prognoser för omfattningen av testning och smittspårning och beslutar hur vägledningen för testning och smittspårning ska se ut. Den senaste prognosen, som presenteras som scenario sträcker sig till november 2022. Regionerna förhåller sig till de provtagningsindikationer som kommuniceras från FoHM och har anpassat provtagningen därefter. Regionerna har därtill kombinerat det med beredskap för om smittläget förändras och medför att en mer omfattande testning behövs.

Regionerna efterfrågar tydlig vägledning från Folkhälsomyndigheten om hur myndigheten ser på det långsiktiga behovet av provtagning och smittspårning för senhöst 2022 och därefter vintern/våren 2023. Detta är centralt för att ge regionerna möjlighet till en ändamålsenlig och resurseffektiv planering av kapaciteten. Så länge den nationella provtagningsindikationen innebär bred testning och inte enbart testning efter medicinsk indikation finns behov av fortsatt statlig finansiering. Det har visat sig att covid-19 inte fungerar som vanlig säsongsinfluensa utan är betydligt mer oförsägbar utifrån när nästa topp

¹ Data inhämtat från Folkhälsomyndigheten.

² Data inhämtat från Folkhälsomyndigheten.

kommer. Detta medför att ansträngningen på vården inte kan förutses på samma sätt och beredskapen behöver formeras efter att man snabbt kan behöva skala upp provtagning och smittspårning. Ser man på beredskapen med en lite längre horisont vill regioner få möjlighet att utveckla en smartare provtagning som syftar till att hålla nere smittspridningen även innan topparna kommer. Sammantaget innebär det att det behövs fortsatt stöd från staten för att hälso- och sjukvården ska kunna fortsätta ha möjlighet att arbeta efter en nationellt sammanhållen testnings- och smittspårningsstrategi.

Regionerna rapporterar till SKR att arbetet med tillfrisknandebevisen fungerar bra men att det under de senaste veckorna varit en väldigt liten efterfrågan av tillfrisknandebevis.

Bakgrund

I juni 2020 beslutade regeringen och SKR att arbeta efter en gemensamt beslutad överenskommelse avseende testning för Covid-19. Överenskommelsen innebär att staten bidrog med kostnaderna för PCR-provtagning och serologisk provtagning, så kallade antikroppstest samt bidrag till utökad smittspårning och regionerna åtog sig att utföra bred testning och smittspårning i enlighet med Folkhälsomyndighetens rekommendationer. För 2021 tecknades en överenskommelse som senare justerades avseende serologisk provtagning och en tilläggsöverenskommelse beslutades som innebär att staten även ersätter regionernas kostnader utifrån en satt schablon för antigen tester, så kallade snabbtester. I en tilläggsöverenskommelse som beslutades i juni 2021 fastställdes förutsättningarna för regionernas inrapporteringen av underlag för tillfrisknandebevis till E-hälsomyndigheten. En överenskommelse tecknades i december 2021 för att gälla för 2022 som innebär att staten bidrar med ersättning för PCR-provtagning, antigen tester och för första halvåret 2022 till smittspårning.

I överenskommelserna för 2021 och 2022 framgår att SKR en gång per kvartal ska avrapportera regionernas arbete med överenskommelsen till regeringskansliet. Denna rapportering ska innehålla information om regionernas testkapacitet och smittspårning. Föreliggande rapport är den tredje i ordningen för 2022.

Enligt beslutad överenskommelse ska regionerna veckovis rapportera till Folkhälsomyndigheten hur många PCR-tester och antigen tester som genomförts, utfallet av samtliga tester samt vilken sammantagen kapacitet som regionerna har för respektive testtyp. Regionen rapporterar även, till Folkhälsomyndigheten, prov som på regionens uppdrag tas av andra vårdgivare.

Socialdepartementet har i muntlig dialog framfört att innehållet i dessa rapporter ska komplettera den statistik som regeringskansliet får från

Folkhälsomyndigheten rörande testning och smittspridning samt E-hälsomyndigheten avseende tillfrisknandebevisen. SKR har, utöver dessa skriftliga rapporter, återkommande avstämningar kring regionernas arbetet muntligen till Socialdepartementet. Under kvartalet har även företrädare för SKR och regeringskansliet besökt provtagningsenheten i region Uppsala.

Samverkan mellan regionernas provtagningsamordnare

För att stödja samverkan mellan regionerna samordnar SKR regionernas utsedda provtagningsamordnare och erbjuder en arena för diskussion och samarbete. Provtagningsamordnarna har återkommande gemensamma möten som ger möjlighet till erfarenhetsutbyte och regionerna kan lyfta aktuella utmaningar. Genom denna enkla och tillgängliga samverkan kan också regionerna förbereda sig inför genomförandet av eventuella förändringar inom området. Det ger även regionerna och SKR en aktuell bild över hur kapaciteten för provtagning, analys och smittspårning ser ut i landet. Det ger även SKR möjlighet att inhämta information avseende mer akuta frågeställningar som kan uppstå och därigenom stödja regionerna i dialogen med myndigheterna. Därtill finns en gemensam kommunikationsyta där det finns möjlighet att enkelt dela erfarenheter regionerna emellan. Regionerna ser behov av att fortsätta denna samordning, så länge en bred testning av och beredskap för omfattande testning kvarstår. SKR har vid behov avstämningsmöten med Folkhälsomyndigheten och vid behov andra myndigheter i frågor som rör provtagning och smittspårning.

Regionernas rapportering av provtagningsläget

Antalet tagna test för covid-19 har under tredje kvartalet 2022 legat inom ett relativt jämt intervall, se förändringen i antal test i bild 1. I början av kvartal 2, från och med den 1 april 2022 klassas inte covid-19 längre som varken samhällsfarlig eller allmänfarlig sjukdom. Covid-19 är dock fortsatt anmälningspliktig. Folkhälsomyndigheten har därtill beslutat att sjukdomen även framöver ska smittspåras i verksamheter som vårdar eller har omsorg om personer med en hög risk att bli allvarligt sjuka av covid-19. Regioner rapporterar att denna omställning fungerat bra.

Vecka 37 testades ca 25 700 individer med PCR-testning. Av de som testade sig vecka 37 rapporterades knappt 5 000 positiva för covid-19 i Sverige³. Det är en ökning sedan veckan innan men lägre än en månad innan.

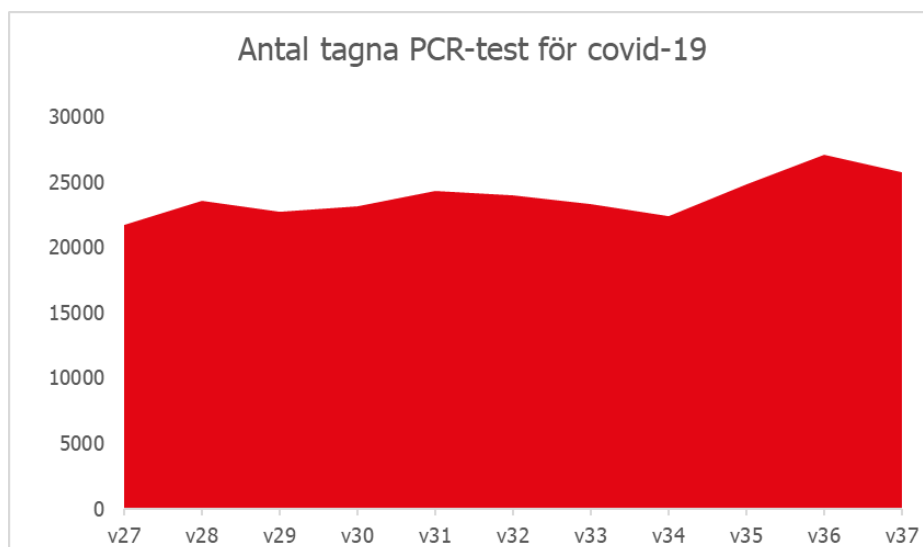

Bild 1. Antal tagna PCR test i regionerna under kvartal 3, 2022. Data från Folkhälsomyndigheten.

Antigentester används som ett komplement till PCR-testning när det finns behov av ökad testkapacitet eller snabbt provsvar. Antigentesterna kan ge ett svar inom 10-30 minuter. Regionerna använder antigenester främst för triagering på akutmottagning, inför inläggning på sjukhus samt inför utskrivning till särskilt boende och för personer med hemtjänst. Det kan även användas för screening av personal i vård och omsorg. För perioden vecka 33 till vecka 36 genomfördes ca 42 600 antigenester⁴. Vecka 37 rapporterades ca 9 000 tagna antigenester.

³ Data inhämtat från Folkhälsomyndigheten. Datum?

⁴ Data inhämtat från Folkhälsomyndigheten september 2022.

Regionernas bedömning av kapacitetsbehov för provtagning för 2023

Regionerna ska i enlighet med överenskommelsen mellan regeringen och SKR för 2022 behålla möjligheten att på ett par veckor kunna skala upp provtagning och analys igen under året. Den senast publicerade rapporten för scenario för smittspridningen från Folkhälsomyndigheten sträcker sig till november 2022. Samtidigt lyfter Folkhälsomyndigheten detta inte ska ses som prognoser och underlagen innehåller inga skrivningar om hur myndigheten ser på läget senare under hösten eller nästa år. I muntliga kontakter med såväl regionerna som SKR antyds dock att myndigheten ser ett fortsatt behov av testförmåga, någon omfattning har dock ännu inte beskrivits.

Regionerna har god kapacitet för provtagning under hösten vilket inkluderar beredskapscapacitet att totalt komma upp på nivåer av 300 000 tagna test per vecka i enlighet med överenskommelsen. Det innebär att regionerna behöver ha hög kapacitet för provtagning och även en infrastruktur vad gäller provtagning, provtagningsmaterial och IT-stöd för att snabbt kunna skala upp. Då Folkhälsomyndigheten inte tagit fram scenarion som stödjer en planering längre än till november och överenskommelsen som anger den nationella ambitionen för aktiv testkapacitet och beredskap gäller till årsskiftet är det svårt för regionerna att enskilt planera sin del av det nationella testarbetet med längre horisont än så. För att kunna säkerställa en nationell kapacitet krävs först och främst ett scenarioarbete och rekommendationer från Folkhälsomyndigheten och sedan ett ställningstagande till en fortsatt nationellt satt ambitionsnivå.

Från regionernas perspektiv är kapacitetsbehovet för provtagning svårbedömt i dagsläget eftersom det helt och hållet beror på hur pandemin utvecklas, dvs sannolikheten för att det kommer att uppstå nya virusvarianter som får konsekvenser för sjukvården och vilka rekommendationer för provtagning som Folkhälsomyndigheten kommer att tillämpa framåt under förutsättning att det är statens intention att Sverige även fortsättningsvis ska ha en sammanhållen strategi för testning avseende covid-19. Ett förändrat virus kan medföra att behovet av provtagning ökar väldigt snabbt enligt erfarenhet som finns i regionerna.

Alla regioner efterfrågar att de så snart som möjligt får del av prognoser och tydlighet i vad Folkhälsomyndigheten och regeringen förväntar sig avseende omfattning av provtagning och smittspårning under nästkommande år. Regionerna har full förståelse för att situationen är föränderlig men en grundläggande nationell ambitionsnivå och målsättning för tillgänglig kapacitet

och beredskap krävs för att kunna upprätthålla en gemensam nationellt sammanhållen provtagningsstrategi. Det är extra viktigt eftersom eventuella avtal för beredskapskapacitet behöver upprättas snarast för att gälla från början av 2023.

Regionernas provtagningsamordnare menar att statlig medfinansiering är en viktig förutsättning för att den omfattande testning som görs i enlighet med Folkhälsomyndighetens nuvarande rekommendation ska vara möjlig. Den nuvarande rekommendationen anger provtagning av alla personer med medicinsk indikation där läkare bedömer att diagnos har betydelse för fortsatt patienthandläggning, personal och patienter inom hälso- och sjukvård samt personal och omsorgstagare inom omsorgsverksamheter där personer med hög risk att bli allvarligt sjuka av covid-19 bor eller vistas, ska genomföras. Rekommendationen täcker en bredare indikation än den rent medicinska och kan, med dagens lydelse av överenskommelsen som kräver omfattande beredskap, ändras och hanteras med kort framförhållning för att gälla betydligt bredare grupper. På grund av att situationen är svåröversäglig behöver därför extra resurser i form av organisation, personal och material, finnas för att regionen inte ska stå utan kapacitet om läget förändras. Den dag den nationella strategin inte längre anses behövas och provtagning enbart genomförs på medicinsk indikation och för smittspårning kan organisering och kostnad lättare hanteras inom regionens ordinarie organisation och budget.

Om en överenskommelse med en nationellt sammanhållen testnings- och smittspårningsstrategi inte etableras för 2023 kommer regionernas resurser behöva avsättas och prioriteras i konkurrens med andra prioriterade områden inom respektive regions ordinarie verksamhet.

Som en region beskriver situationen inför 2023:

Om Folkhälsomyndigheten och regeringen gör förändringar avseende covid-19 i förhållande till Smittskyddslagen så att storskalig testning återigen blir aktuellt så behöver vi dock bibehålla externa avtal för att klara uppdraget. Det är viktigt att vi redan under oktober/november 2022 får riktlinjer från Folkhälsomyndigheten och regeringen om förutsättningar inför 2023 och att de ekonomiska villkoren för eventuell beredskap/genomförande av storskalig testning är tydliga. Om inga statliga medel skjuts till för denna testning och den ändå ska utföras blir konsekvensen att alla kostnader för testningen hamnar på regionen vilket i slutändan kommer innebära mindre pengar till annan verksamhet inom regionen.

En annan region skriver:

Så länge vi får statlig ersättning kommer vi att provta enligt rek från FoHM. Om ersättningen skulle utebli får covidprovtagning prioriteras tillsammans med all övrig verksamhet – dvs regionen beslutar om de begränsade resurser som finns utifrån var de gör bäst nytta för dem som har störst behov.

Regionernas bedömning av kapacitetsbehoven för smittspårningsarbete 2023

Regionerna fick medel från staten för smittspårning under första halvåret 2022. Enligt överenskommelsen för 2022 skulle regionerna återkomma senast 30 april om man såg behov av fortsatt stöd från staten för smittspårningen under 2022. Den då nedåtgående smittspridningen och den stora osäkerhet i prognoserna från Folkhälsomyndigheten för hur smittspridningen skulle bli under sommaren och hösten medförde att regionerna samlat inte gjorde anspråk på ytterligare medel för smittspridning för andra halvåret 2022.¹ I planeringen för 2023 efterfrågar regionerna en tydlighet vilken nationell strategi för smittspårning som staten vill se. Det upplevs finnas en osäkerhet i hur staten genom Folkhälsomyndigheten ser på behovet av provtagning och smittspårning framåt vilket påverkar regionernas möjlighet att arbeta med god planering. Osäkerheten i sig gör att det enligt regionernas provtagningsamordnare finns behov av statlig finansiering för att möjliggöra för regionerna att kunna upprätthålla beredskap för omfattande provtagning och smittspårning med stor flexibilitet under 2023. Det gäller både om den nu aktuella provtagningsindikationen kvarstår eller om den skulle utökas. Regionernas erfarenhet har visat att antalet smittade som ska provtas och smittspåras kan öka mycket snabbt och minska mycket snabbt och det behövs en beredskap som möjliggör att tex kunna öka antalet smittspårare snabbt. Om provtagningsindikationen ändras till storskalig testning som omfattar en större andel av allmänheten igen kommer extra resurser att behöva tillföras smittspårningsarbetet för att det ska vara möjligt att hantera situationen. Flera regioner menar att så länge en nationell myndighet definierar en provtagningsindikation och anger omfattningen på smittspårning är det väsentligt att staten också stöttar med ekonomiska medel då regionerna inte äger möjligheten att prioritera arbetet i relation till annan vårdverksamhet. När det blir aktuellt att provtagning och smittspårning enbart ska göras efter medicinsk indikation och den bredare testningen upphör behövs en viss planeringshorisont eftersom regionernas budget för nästkommande år redan är beslutade. Det optimala är att ett övertagande av det ekonomiska ansvaret diskuteras redan under våren för nästkommande år. Prioriteringar kommer då behöva göras i regionerna i konkurrens med annan prioriterad verksamhet.

Som exempel kan nämnas en region som skriver:

I dagsläget har vi kvar den tillfälliga enhet för smittspårning som vi byggde upp, men med nerskalad kapacitet, detta till årsskiftet 22/23. Vi har en beredskap att skala upp om det skulle behövas men för att kunna göra det

behövs framförhållning och utan statliga medel kommer ekonomiska prioriteringar att göras av regionen.

Tillfrisknandebevis

Regeringen och SKR tecknade en tilläggsöverenskommelse om förutsättningarna för regionernas inrapportering av underlag för tillfrisknandebevis i juni 2021. Förutsättningarna för det arbetet med tillfrisknande bevis ingår även i överenskommelsen för 2022.

Regionerna förmedlar att det under detta kvartal enbart förekommit ett fåtal förfrågningar av tillfrisknande bevis eller inga alls i respektive region. Region Stockholm har sedan augusti fått sammanlagt 19 förfrågningar som resulterat i 10 utfärdade tillfrisknandebevis. Region Stockholm har även en gemensam Covidbevis-support som även inkluderar vaccinbevis.

Som exempel har region Halland har sedan vecka 34 inte fått några förfrågningar om tillfrisknandebevis. Under vecka 22–33 inkom det 17 förfrågningar varav 41% ledde till att bevis utfärdades.

För statistik över antal utfärdade tillfrisknande bevis för kvartal 3 hänvisas till E-hälsomyndigheten.

Ineras arbete med 1177 egenprovtagning

Ineras har sedan 1 mars 2022 genomfört leveranser i form av vidareutveckling av tjänst och ny funktionalitet. Stöd kring införande och teknisk integration och test till labbsystem samt utökad drift, förvaltning och support.

Utvecklade funktioner

- I samverkan med Folkhälsomyndigheten tagit fram en beredskapslösning för att vid behov snabbt kunna skala upp provtagningen över hela landet under 2022. I lösningen ingår att;
 - hantera beställningar och svar till invånare via 1177 Egen provhantering
 - anpassning för att kunna använda samma provtagningskit i alla regioner för nationellt upphandlade labbsystemen
 - ta fram gemensam provtagningsinstruktion för alla regioner
 - förbereda och anpassa integrationslösning till nationellt upphandlade labbsystem.
- Vidareutveckling av invånargränssnitt för registrering av egenregistrerade tester.
- Vidareutveckling av tidbokningsfunktionalitet för reservation av tid integrerad med beställning av provtagningen.

Teknisk integration och införandestöd

- Teknisk integration med nationella och regionala labbsystem för att stödja en långsiktig lösning för covid-19-tester med ett digitalt flöde med remisser och provsvar integrerade med labbsystem.
- Införandestöd, och anpassning av provtagningsflödet av Egenregistrerade provtagningskit med QR-kod efter nya provtagningsrekommendationer där fokus är, personal, patienter och omsorgstagare inom hälso- och sjukvården och omsorgen. Funktionen finns nu i alla regioner som tillhandahåller covid-19 tester via Egen provhantering.
- Stöd kring i informationsmaterial och bildbibliotek som underlag till beskrivning och provtagningsinstruktioner.

Drift, förvaltning och support

- Utökade driftmiljöer för att svara upp mot kraven med utökade volymer i tjänsten.
- Applikationsoptimeringar för att svara upp mot kraven med utökade volymer
- Utökad beredskap från drifts- och applikationsleverantör.
- Ökade kostnader för SMS-utskick och inloggningar.